

ROMÂNIA
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Completele pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

Decizia nr. 6/2017 Dosar nr. [4056/1/2016](#)

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 284 din 24/04/2017

Mirela Sorina Popescu - președintele Secției Penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție -
președintele completului

Aurel Gheorghe Ilie - judecător la Secția penală

Ionuț Matei - judecător la Secția penală

Ioana Alina Ilie - judecător la Secția penală

Marius Dan Foitoș - judecător la Secția penală

Silvia Cerbu - judecător la Secția penală

Ioana Bogdan - judecător la Secția penală

Daniel Grădinaru - judecător la Secția penală

Leontina Șerban - judecător la Secția penală

S-a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara - Secția penală prin Încheierea de ședință din data de 9 noiembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 9.694/55/2015, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

"Interpretarea dispozițiilor art. 253¹ din Codul penal din 1969, în sensul de a lămuri dacă intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015 [prin care s-a constatat că sintagma "raporturi comerciale" din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională], fiind dezincriminată, fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a realizat, direct sau indirect, un folos material pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale în sensul art. 253¹ din Codul penal din 1969, în situația în care atât actul sau decizia funcționarului public, cât și raporturile comerciale cu beneficiarul au avut loc anterior datei de 1.10.2011 când a intrat în vigoare Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, când noțiunea de "raport comercial" avea un înțeles normativ determinat și determinabil prin prisma dispozițiilor Codului comercial, cum s-a stabilit în paragraful 20 din Decizia Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015."

Completul competent să judece sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile ce formează obiectul Dosarului nr. 4.056/1/2016/HP/P este legal constituit conform dispozițiilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală și art. 27⁴ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința de judecată a fost prezidată de către președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Mirela Sorina Popescu.

La ședința de judecată a participat domnul Costin Cristian Pușcă, magistrat-asistent în cadrul Secției penale, desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Judecător-raportor a fost desemnat, conform prevederilor art. 476 alin. (7) din Codul de procedură penală, domnul judecător Aurel Gheorghe Ilie, judecător în cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de doamna Marinela Mincă, procuror în cadrul Secției judiciare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Magistratul-asistent a prezentat referatul cauzei, învederând obiectul Dosarului nr. 4.056/1/2016 aflat pe rolul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală.

A menționat că la dosarul cauzei au fost transmise puncte de vedere cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării de către curțile de apel Alba Iulia, Bacău, București, Brașov, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara, precum și de către Direcția legislație a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Dintre specialiști a comunicat un punct de vedere Universitatea București, Facultatea de Drept.

Totodată, a învederat că, la data de 10 februarie 2017, au fost depuse la dosarul cauzei concluzii scrise formulate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

În continuare a arătat că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorul-raportor, domnul judecător Aurel Gheorghe Ilie, care a fost înaintat părților la data de 3 februarie 2017, potrivit dispozițiilor art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Mirela Sorina Popescu, constatând că nu sunt cereri sau excepții de formulat, a solicitat doamnei procuror Marinela Mincă să susțină punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problemele de drept supuse dezbaterii.

Reprezentantul Ministerului Public, având cuvântul, a apreciat ca admisibilă sesizarea din prezenta cauză care vizează efectele Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015 în ipoteza comiterii unei infracțiuni de conflict de interese anterior datei de 1 octombrie 2011, infracțiune care a fost încadrată din punct de vedere juridic în dispozițiile art. 253¹ din Codul penal din 1969 cu aplicarea art. 5 din Codul penal în vigoare.

A arătat că se evocă efectele unei decizii a Curții Constituționale, iar prin prisma jurisprudenței indicate la punctul 2 al concluziilor scrise formulate în cauză, jurisprudență a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept atât în materie penală, cât și în materie civilă, se apreciază că, în ipoteza în care efectele specifice ale deciziei Curții Constituționale nu sunt precizate cu exactitate în considerentele acesteia, judecătorul are competența subsidiară de a constata el însuși efectele acestei decizii.

Pe cale de consecință, a apreciat ca admisibilă sesizarea din prezenta cauză.

Pe fondul cauzei, a solicitat a fi avute în vedere dispozițiile art. 147 alin. (4) din Constituția României, republicată, potrivit cărora o decizie de admitere pronunțată de Curtea Constituțională produce efecte numai pentru viitor.

A arătat că prin Decizia Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015 s-a pronunțat neconstituționalitatea art. 301 din Codul penal, declarat neconstituțional exclusiv din perspectiva sintagmei "raport comercial", neconstituționalitate justificată de lipsa de previzibilitate a unei astfel de sintagme.

Curtea Constituțională a precizat ca moment al incidenței neconstituționalității data de 1 octombrie 2011, spre deosebire de perioada anterioară în care textul a respectat exigența previzibilității, întrucât sintagma "raport comercial" era definită atât în Codicele de comerț din 1887, cât și în Codul comercial Carol al II-lea, acte normative care au fost abrogate ca urmare a intrării în vigoare a Codului civil, începând cu data de 1 octombrie 2011.

Astfel, Curtea Constituțională a statuat că până la data de 1 octombrie 2011 sintagma "raporturi comerciale" a respectat exigența previzibilității, iar după această dată nu mai este respectată.

A arătat că este adevărat că obiectul de neconstituționalitate l-a constituit art. 301 din Codul

penal, care este în vigoare în această formă din 1 februarie 2014, iar în raport cu raționamentul Curții Constituționale s-a aflat în sfera de neconstituționalitate încă de la intrarea sa în vigoare, însă, întrucât preia incriminarea anterioară a art. 253¹ din Codul penal anterior, este evident că avem o continuitate de incriminare, astfel încât se poate deduce că din momentul introducerii în Codul penal a infracțiunii de conflict de interese, respectiv august 2006, și până la data de 1 octombrie 2011, această infracțiune a respectat exigențele de previzibilitate, fiind constituțională, iar după acest moment textul nu mai respectă această exigență.

Astfel, faptele comise până la data de 1 octombrie 2011 rămân incriminate, indiferent de încadrarea juridică a acestora în dispozițiile art. 253¹ din Codul penal anterior sau în dispozițiile art. 301 din Codul penal în vigoare, iar efectele pentru viitor sau pentru cauzele pendinte constau în excluderea din tipicitatea infracțiunii a sintagmei "raport comercial".

Deci nu este vorba de o dezincriminare, efectele deciziei Curții Constituționale aplicându-se pentru viitor, pentru cauzele aflate pe rol și cele pendinte, iar după momentul 1 octombrie 2011 sancțiunea ar fi aceea a înlăturării din tipicitatea infracțiunii a sintagmei de "raport comercial".

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Mirela Sorina Popescu, a acordat cuvântul membrilor completului, în situația în care au întrebări de formulat.

La interpelarea domnului judecător Aurel Gheorghe Ilie referitor la problema inadmisibilității raportat la modul în care a fost formulată întrebarea a cărei dezlegare se dorește, doamna procuror a arătat că această deficiență se regăsește în modul de sesizare a instanței, modalitatea în care este formulată fiind una lipsită de acuratețe și prin care se dorește soluționarea fondului cauzei.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a declarat dezbaterile închise, reținându-se dosarul în pronunțare.

ÎNALTA CURTE,

asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Încheierea de ședință din data de 9 noiembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 9.694/55/2015, Curtea de Apel Timișoara - Secția penală a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea dezlegării următoarei chestiuni de drept:

Interpretarea dispozițiilor art. 253¹ din Codul penal din 1969, în sensul de a lămuri dacă intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015 [prin care s-a constatat că sintagma "raporturi comerciale" din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională], fiind dezincriminată fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a realizat, direct sau indirect, un folos material pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale în sensul art. 253¹ din Codul penal din 1969, în situația în care atât actul sau decizia funcționarului public, cât și raporturile comerciale cu beneficiarul au avut loc anterior datei de 1.10.2011, când a intrat în vigoare Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, când noțiunea de "raport comercial" avea un înțeles normativ determinat și determinabil prin prisma dispozițiilor Codului comercial, cum s-a stabilit în paragraful 20 din Decizia Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015.

II. Expunerea succintă a cauzei

Curtea de Apel Timișoara - Secția penală a fost sesizată cu apelul declarat de inculpatul

A.A.N.M. împotriva Sentinței penale nr. 1.376/16.06.2016 pronunțate de Judecătoria Arad, Secția penală în Dosarul nr. 9.694/55/2015.

Prin Sentința penală nr. 1.376 din data de 16 iunie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 9.694/55/2015, Judecătoria Arad, în baza art. 253¹ alin. (1) din Codul penal din 1969 cu aplicarea art. 41 alin. (2) din Codul penal din 1969 și în condițiile art. 5 din Codul penal, l-a condamnat pe inculpatul A.A.N.M. la pedeapsa rezultantă de 4 ani închisoare, în regim de detenție, pentru săvârșirea a 11 infracțiuni de conflict de interese.

În baza art. 253¹ alin. (1) din Codul penal din 1969 raportat la art. 65 alin. (2) și (3) din Codul penal din 1969 și la art. 53 pct. 2 lit. a) din Codul penal din 1969, a aplicat inculpatului, pe perioada de 10 ani, pedeapsa complementară a interzicerii drepturilor prevăzute la art. 64 alin. (1) lit. a) teza a II-a și lit. b) din Codul penal din 1969, și anume: dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în funcții electiv publice și dreptul de a ocupa o funcție implicând exercițiul autorității de stat.

În baza art. 71 din Codul penal din 1969, a aplicat inculpatului pedeapsa accesorie a interzicerii drepturilor prevăzute la art. 64 alin. (1) lit. a) teza a II-a și lit. b) din Codul penal din 1969, din momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare și până la terminarea executării pedepsei.

A respins solicitarea apărătorului ales al inculpatului cu privire la schimbarea încadrării juridice, în sensul aplicării noului Cod penal ca fiind legea penală mai favorabilă inculpatului A.A.N.M., ca neîntemeiată.

A constatat faptul că inculpatul a fost asistat în cursul judecății de apărător ales.

În baza art. 274 alin. (1) din Codul de procedură penală, a obligat inculpatul la plata sumei de 1.000 lei cu titlu de cheltuieli judiciare avansate de către stat.

Sub aspectul situației de fapt, instanța de fond a reținut, în esență, că inculpatul A.A.N.M., primar și ordonator de credite al Orașului C. și ordonator de credite al Casei de Cultură C.: a atribuit în mod direct și a semnat mai multe contracte publice [nr. 35 din 2.12.2010, în valoare de 79.464,19 lei; nr. 20 din 21.05.2012 în valoare de 81.000 lei; nr. 17/2010, în valoare de 54.705,73 lei; nr. 12/2011, în valoare de 40.300 lei + TVA (total 49.972 lei); nr. 44 din 30.09.2009, în valoare de 74.436,51 lei; nr. 7 din 11.03.2011, în valoare de 56.000 lei și nr. 5 din 20.02.2012, în valoare de 65.280,73 lei] și a aprobat efectuarea mai multor plăți (52 de plăți în perioada 23.12.2009-21.12.2012, în valoare totală de 4.215.952,39 lei; 11 plăți în perioada 29.10.2007-26.08.2011, în valoare totală de 86.624,4 lei; 2 plăți, semnând ordonanțările de plată nr. 191 din 25.08.2011 și nr. 60 din 29.03.2011, precum și OP 89 din 25.08.2011, aferent ordonanțării nr. 191 din 25.08.2011, respectiv 3 plăți în valoare de 98.688,65 lei), în condițiile în care anterior a beneficiat de foloase materiale din partea societății comerciale cu care a semnat contractul și în condițiile în care au existat relații comerciale între aceasta și societatea al cărei asociat și administrator era inculpatul sau în condițiile în care anterior au existat relații comerciale între inculpat, ca persoană fizică, și societatea respectivă.

Împotriva acestei soluții a declarat apel inculpatul A.A.N.M., care, prin avocat ales, a solicitat schimbarea încadrării juridice a tuturor faptelor pentru care a fost trimis în judecată, din infracțiunea de conflict de interese prevăzut de art. 253¹ din Codul penal din 1969, în infracțiunea de conflict de interese prevăzut de art. 301 din Codul penal în raport cu prevederile art. 5 din Codul penal, stabilind legea penală mai favorabilă aplicabilă ca fiind noul Cod penal. De asemenea, s-a solicitat achitarea inculpatului în temeiul art. 396 alin. (1) și alin. (5) din Codul de procedură penală raportat la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală și în condițiile art. 5 din Codul penal, în ceea ce privește infracțiunile de conflict de interese prevăzute de art. 301 din Codul penal, pentru care a fost condamnat în primă instanță.

Prin Încheierea de ședință din data de 9 noiembrie 2016, Curtea de Apel Timișoara - Secția penală, pronunțându-se asupra cererii apelantului inculpat A.A.N.M., formulată prin apărător, privind necesitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri

prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, a apreciat că se impune dezlegarea de principiu a chestiunii de drept invocate în prezentul apel, sens în care a admis cererea formulată de inculpatul A.A.N.M. și a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în condițiile art. 475-476 din Codul de procedură penală.

III. Punctele de vedere ale părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

Reprezentantul Ministerului Public a apreciat că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu prezenta chestiune de drept supusă dezlegării este admisibilă, fiind îndeplinite condițiile de admisibilitate privind existența unei probleme de drept, atât cele prevăzute normativ, cât și cele circumscrise jurisprudential, iar dezlegarea chestiunii de drept are caracter determinant pentru rezolvarea acțiunii penale, fiind, nu doar pertinentă, ci și esențială pentru soluționarea fondului cauzei.

A susținut, în esență, că faptele săvârșite până la data de 1 octombrie 2011 s-au plasat în perioada de constituționalitate a incriminării, indiferent de încadrarea lor juridică, în art. 253¹ din Codul penal din 1969 sau în art. 301 din Codul penal actual, astfel încât nu se poate susține concluzia incidenței dezincriminării ori a unei legi penale mai favorabile ca efect al Deciziei nr. 603/2015 a Curții Constituționale.

Astfel, efectele Deciziei nr. 603/2015 a Curții Constituționale vizează faptele comise după data de 1 octombrie 2011, indiferent de data declanșării procesului penal (anterior sau ulterior publicării deciziei), respectiv nu vizează faptele comise anterior datei de 1 octombrie 2011, de asemenea, indiferent de data declanșării procesului penal.

Inculpatul A.A.N.M. a susținut, de asemenea, că sesizarea Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală este admisibilă, fiind îndeplinite condițiile formale prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, iar pe fondul cauzei a apreciat că legea penală nu mai incriminează fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru o persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale, fiind incidente prevederile art. 4 din Codul penal.

Astfel, a concluzionat că fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru o persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale este dezincriminată, indiferent de data îndeplinirii actului ori a participării la luarea deciziei și indiferent de data raporturilor comerciale.

IV. Punctul de vedere al completului care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție:

Curtea de Apel Timișoara - Secția penală a arătat că problema de drept vizează interpretarea prevederilor art. 253¹ din Codul penal din 1969, respectiv dacă intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015 [prin care s-a constatat că sintagma "raporturi comerciale" din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională], fiind dezincriminată, fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a realizat, direct sau indirect, un folos material pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale în sensul art. 253¹ din Codul penal din 1969, în situația în care atât actul sau decizia funcționarului public, cât și raporturile comerciale cu beneficiarul au avut loc anterior datei de 1.10.2011, când a intrat în vigoare Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, când noțiunea de "raport comercial" avea un înțeles normativ determinat și determinabil prin prisma dispozițiilor Codului comercial, cum s-a stabilit în paragraful 20 din Decizia Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015.

Curtea de apel a reținut că prin Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015 Curtea Constituțională a

constatat că sintagma "raporturi comerciale" din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională față de lipsa de claritate, precizie și previzibilitate a sintagmei "raporturi comerciale" din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal, ceea ce contravine principiului legalității incriminării, prevăzut în art. 1 din Codul penal și la art. 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și, în consecință, dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, care se referă la calitatea legii.

Cum s-a stabilit cu valoare de principiu de către Curtea Constituțională, forța obligatorie ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. Astfel, Curtea a reținut că atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept (în acest sens, Decizia Plenumului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995; Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009; Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010; Decizia nr. 265 din 6 mai 2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 20 mai 2014).

Pentru a constata lipsa de claritate a sintagmei "raporturi comerciale", Curtea Constituțională a avut în vedere ca principal argument faptul că "noțiunea de raport comercial nu mai este expres definită prin legislația în vigoare, ca urmare a abrogării, prin dispozițiile art. 230 lit. c) și i) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011, cu modificările și completările ulterioare, a Codicelui de comerț din 1887 și a Codului comercial Carol al II-lea, și nici nu poate fi dedusă prin interpretarea dispozițiilor civile în vigoare". S-a mai arătat că "Întrucât Codul penal actual a intrat în vigoare la un moment ulterior Codului civil, acesta, atunci când se raportează la noțiuni specifice dreptului civil, trebuie să o facă prin utilizarea unor termeni și noțiuni proprii dreptului pozitiv, și nu prin recurgerea, fără o motivare justă, la termeni și noțiuni autonome, atunci când situația normativă nu o impune."

Cu toate acestea, prin aceleași considerente, de asemenea obligatorii, în paragraful 20 al deciziei, Curtea Constituțională a constatat că "până la intrarea în vigoare a Codului civil, la 1 octombrie 2011, noțiunea de "«raport comercial» avea un înțeles normativ determinat și determinabil prin prisma dispozițiilor Codului comercial și doar în prezent această noțiune nu își mai poate găsi aplicabilitatea, având în vedere transformările profunde și structurale operate la nivelul Codului civil".

În concluzie, prin decizia Curții Constituționale anterior menționată se stabilește un moment clar de la care noțiunea de "raport comercial" a devenit lipsită de claritate, precizie și previzibilitate, respectiv 1.10.2011, stabilind totodată că până la acea dată sintagma avea un înțeles normativ determinat și determinabil. Prin urmare, se pune problema modului de apreciere a actelor și deciziilor funcționarului public prin care s-a realizat un folos material pentru o altă persoană cu care acesta s-a aflat în raporturi comerciale, în cazul în care, anterior datei de 1.10.2011, aceste raporturi comerciale și-au produs integral efectele din perspectiva normei de incriminare prevăzute de art. 253¹ din Codul penal din 1969, mai exact, atât actul sau decizia funcționarului public, cât și raporturile comerciale cu beneficiarul au avut loc în perioada în care sintagma "raport comercial" avea un înțeles normativ determinat și determinabil.

V. Punctele de vedere exprimate de curțile de apel și instanțele judecătorești arondate:

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală cu referire la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, s-a solicitat punctul de vedere al instanțelor judecătorești asupra chestiunii de drept supuse dezlegării.

Au comunicat puncte de vedere asupra problemei de drept în discuție curțile de apel Alba Iulia, Bacău, București, Brașov, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara, în răspunsurile primite fiind indicată și opinia și practica instanțelor din raza lor de competență.

În opinia majoritară exprimată s-a susținut că fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a realizat, direct sau indirect, un folos material pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale în sensul art. 253¹ din Codul penal din 1969, în situația în care atât actul sau decizia funcționarului public, cât și raporturile comerciale cu beneficiarul au avut loc anterior datei de 1.10.2011, când a intrat în vigoare Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, nu intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, având în vedere considerentele acestei decizii, conform cărora noțiunea de raport comercial nu mai este expres definită prin legislația în vigoare. Or, în cazul în care raporturile comerciale au avut loc anterior datei de 1.10.2011, noțiunea de raport comercial avea un înțeles normativ determinat și determinabil, prin prisma dispozițiilor Codului comercial.

În opinia minoritară exprimată s-a susținut că fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a realizat, direct sau indirect, un folos material pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale în sensul art. 253¹ din Codul penal din 1969, în situația în care atât actul sau decizia funcționarului public, cât și raporturile comerciale cu beneficiarul au avut loc anterior datei de 1.10.2011 când a intrat în vigoare Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015.

Într-o altă opinie, anumite instanțe și-au exprimat punctul de vedere în sensul că sesizarea ar trebui respinsă, ca inadmisibilă.

Astfel, s-a susținut că sesizarea ar trebui respinsă, ca inadmisibilă, întrucât, în raport cu dispozițiile art. 475 din Codul de procedură penală, este neîndeplinită condiția ca de chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită să depindă soluționarea pe fond a cauzei, fiind necesar ca sesizarea să tindă la interpretarea în abstracto a unor dispoziții legale determinate, iar nu la rezolvarea implicită a unor chestiuni ce țin de particularitățile fondului cauzei. Or, instanța de trimitere, din modalitatea în care a înțeles să sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție, urmărește să obțină un răspuns în directă legătură cu normele de incriminare - art. 253¹ din Codul penal din 1969, respectiv art. 301 alin. (1) din Codul penal actual - în care să fie încadrată fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, anterior datei de 1.10.2011, a îndeplinit un act sau a participat la luarea unei decizii prin care s-a realizat - tot anterior datei de 1.10.2011 - direct sau indirect, un folos material pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale, acest aspect constituind atributul exclusiv al instanței investite cu soluționarea cauzei.

VI. Opinia specialiștilor consultați

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală a fost solicitată specialiștilor în drept penal opinia asupra chestiunii de drept supuse examinării.

Specialiștii Facultății de Drept din cadrul Universității București (prof. univ. dr. Valerian Cioclei) au apreciat, în sinteză, că, prin Decizia Curții Constituționale nr. 603/2015 a fost dezincriminată o modalitate a infracțiunii de conflict de interese, respectiv cea în care subiectul activ s-a aflat în "raporturi comerciale" cu beneficiarul folosului patrimonial, fiind incidente în cauză dispozițiile art. 4 din Codul penal combinat cu art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările ulterioare.

Dispozițiile privind aplicarea legii penale de dezincriminare sunt imperative și își produc efectul în raport cu toate textele incriminatoare anterioare, în care fapta dezincriminată a avut corespondent, indiferent de modul în care acestea au fost redactate și indiferent de modul în care au fost interpretate. Nu există dezincriminare "intermitentă", cu efecte selective.

Prin urmare, prin efectul Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015 a fost dezincriminată modalitatea conflictului de interese în care subiectul activ s-a aflat în "raporturi comerciale" cu beneficiarul folosului patrimonial. Această dezincriminare are efect și asupra faptelor comise sub incidența Codului penal anterior, înainte de intrarea în vigoare a noului Cod civil, când noțiunea de raporturi comerciale avea un sens bine determinat.

VII. Examenul jurisprudenței

1. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

Jurisprudența Curții Constituționale, relevantă în materie, este chiar decizia pusă în discuție, respectiv Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015.

Astfel, în considerentele respectivei decizii (paragrafele 20, 21) s-a arătat că:

"20. [...] Noțiunea de raport comercial nu mai este expres definită prin legislația în vigoare, ca urmare a abrogării, prin dispozițiile art. 230 lit. c) și i) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011, a Codicelui de comerț din 1887 și a Codului comercial Carol al II-lea, și nici nu poate fi dedusă prin interpretarea dispozițiilor civile în vigoare, întrucât aceasta este folosită într-un alt context și în mod izolat, spre exemplu, în cuprinsul prevederilor art. 2557 din Codul civil referitor la raporturile de drept internațional privat. De asemenea, art. VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2011 pentru reglementarea unor măsuri necesare intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 696 din 30 septembrie 2011, prevede că la data intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009, republicată, sintagma «contract comercial» sau «contracte comerciale» se înlocuiește cu sintagma «contract civil» sau, după caz, «contracte civile», iar sintagma «contracte sau acte de comerț», cu termenul «contracte». Așadar, dacă până la intrarea în vigoare a Codului civil, la 1 octombrie 2011, noțiunea de "raport comercial" avea un înțeles normativ determinat și determinabil prin prisma dispozițiilor Codului comercial, în prezent această noțiune nu își mai poate găsi aplicabilitatea, având în vedere transformările profunde și structurale operate la nivelul Codului civil. Întrucât Codul penal actual a intrat în vigoare la un moment ulterior Codului civil, acesta, atunci când se raportează la noțiuni specifice dreptului civil, trebuie să o facă prin utilizarea unor termeni și noțiuni proprii dreptului pozitiv și nu prin recurgere, fără o motivare justă, la termeni și noțiuni autonome, atunci când situația normativă nu o impune. Pentru acest motiv, Curtea constată că sintagma «raporturi comerciale» din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal este lipsită de claritate și previzibilitate, nepermițând determinarea exactă a conținutului constitutiv al infracțiunii de conflict de interese.

21. Această lipsă de claritate, precizie și previzibilitate a sintagmei «raporturi comerciale» din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal contravine principiului legalității incriminării, prevăzut la art. 1 din Codul penal și la art. 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților Fundamentale, și, în consecință, dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, care se referă la calitatea legii."

De asemenea, în considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 85 din 23 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 315 din 25 aprilie 2016, s-a relevat că prevederile art. 253¹ din Codul penal din 1969 sunt similare dispozițiilor art. 301 din Codul penal în vigoare, asupra cărora instanța de contencios constituțional s-a pronunțat prin Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, prin care a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că sintagma "raporturi comerciale" din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională.

În considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 88/2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 421 din 3 iunie 2016, paragraful 22, s-a reținut că infracțiunea de conflict de interese este o infracțiune de serviciu, care presupune un pericol concret, deoarece nu este suficient ca funcționarul să îndeplinească un act, ci trebuie ca acel act să fi produs direct sau indirect un folos material/patrimonial pentru sine, soțul său, o rudă ori un afin până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de servicii sau foloase de orice natură, Curtea Constituțională eliminând în considerentele sale teza privind "raporturile comerciale."

2. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

Nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept analizată.

3. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept analizată.

VIII. Punctul de vedere exprimat de Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție a fost în sensul că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, formulată în Dosarul nr. 4.056/1/2016, este inadmisibilă.

Prin sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, formulată în Dosarul nr. 4.056/1/2016, se solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție să stabilească efectele Deciziei Curții Constituționale nr. 603/2015, prin care s-a constatat că sintagma "raporturi comerciale" din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal (infracțiunea de conflict de interese) este neconstituțională.

Or, conform jurisprudenței Curții Constituționale și a Înaltei Curți de Casație și Justiție, stabilirea efectelor deciziilor Curții Constituționale nu se poate realiza pe calea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile sau pe calea recursului în interesul legii.

Astfel, în considerentele Deciziei nr. 24 din 29 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 820 din 4 noiembrie 2015, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție, respingând sesizarea, ca inadmisibilă, a reținut următoarele: Efectele deciziilor Curții Constituționale nu pot fi interpretate, în procesul de aplicare a legii, de către alte instituții ale statului, întrucât un atare demers ar genera o știrbire a competenței sale exclusive în materie. Prin urmare, instanțele judecătorești nu trebuie să interpreteze efectul deciziei, ci să aplice acea decizie într-un mod conform considerentelor sale la cazul dedus judecății, demers pe deplin posibil și în speța de față.

În considerentele Deciziei nr. 206 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 350 din 13 iunie 2013, Curtea Constituțională a statuat că față de textul constituțional de referință al art. 126 alin. (3), sintagma "dezlegarea dată problemelor de drept judecate", cuprinsă în art. 414 alin. (4) din Codul de procedură penală anterior, pe de o parte, nu poate privi decât interpretarea și aplicarea unitară a conținutului dispozițiilor legale, cu sensul de acte normative, iar nu și a deciziilor Curții Constituționale și a efectelor pe care acestea le produc și, pe de altă parte, nu poate privi decât interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești, iar nu și de către Curtea Constituțională, care este o autoritate distinctă de sistemul judecătoresc.

Considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 206/2013 privitoare la recursul în interesul legii sunt aplicabile mutatis mutandis în cazul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile.

În consecință, pe baza considerentelor Deciziei Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 24/2015 și a considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr. 206/2013, se desprinde concluzia că interpretarea deciziilor Curții Constituționale și a efectelor pe care acestea le produc nu

poate fi realizată pe calea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile.

Instanța de sesizare poate, însă, stabili modul de aplicare a Deciziei Curții Constituționale nr. 603/2015 pe baza dispozițiilor art. 4 din Codul penal, art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările ulterioare, art. 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și pe baza jurisprudenței Curții Constituționale și a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

În subsidiar, în cazul în care Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală ar stabili caracterul admisibil al sesizării, Direcția de specialitate din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție a susținut că fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru o persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603/2015, fiind dezincriminată, indiferent de data îndeplinirii actului ori a participării la luarea deciziei și indiferent de data raporturilor comerciale.

IX. Dispoziții legale incidente

Art. 253¹ din Codul penal din 1969 - Conflictul de interese

"(1) Fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, îndeplinește un act ori participă la luarea unei decizii prin care s-a realizat, direct sau indirect, un folos material pentru sine, soțul său, o rudă ori un afin până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de servicii sau foloase de orice natură, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani și interzicerea dreptului de a ocupa o funcție publică pe durată maximă.

(2) Dispozițiile alin. 1 nu se aplică în cazul emiterii, aprobării sau adoptării actelor normative."

Art. 301 din Codul penal în vigoare - Conflictul de interese

"(1) Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial, pentru sine, pentru soțul său, pentru o rudă ori pentru un afin până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de foloase de orice natură, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în cazul emiterii, aprobării sau adoptării actelor normative."

Art. 4 din Codul penal în vigoare - Aplicarea legii penale de dezincriminare

"Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi."

Art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal

"Dispozițiile art. 4 din Codul penal privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovăție, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii."

X. Raportul asupra chestiunii de drept supuse dezlegării

Analizând chestiunea de drept supusă dezlegării, judecătorul-raportor a apreciat că se impune admiterea sesizării formulate de Curtea de Apel Timișoara, Secția penală în Dosarul nr.

9.694/55/2015, opinia acestuia fiind aceea că interpretarea dispozițiilor art. 253¹ din Codul penal din 1969, în sensul de a lămurii dacă intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, se va realiza în raport cu dispozițiile art. 5 din Codul penal.

XI. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara - Secția penală, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

1. Admisibilitatea sesizării

În conformitate cu dispozițiile art. 475 din Codul de procedură penală: "dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că există o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată".

În raport cu textul de lege menționat se constată că admisibilitatea unei sesizări formulate în procedura pronunțării unei hotărâri prealabile este condiționată de îndeplinirea, în mod cumulativ, a următoarelor trei cerințe:

- instanța care a formulat întrebarea să fie investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță;
- chestiunea de drept supusă analizei să nu fi primit o rezolvare anterioară printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și să nu facă obiectul unui asemenea recurs în curs de soluționare;
- soluționarea pe fond a cauzei să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării.

Astfel, sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara - Secția penală este admisibilă, întrucât, în primul rând, sunt îndeplinite condițiile formale prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, anterior menționate, în sensul că sesizarea este făcută de un complet al unei curți de apel, investit cu soluționarea unei cauze în ultimă instanță; asupra problemei puse în discuție, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare și de soluționarea chestiunii de drept depinde soluționarea pe fond a cauzei cu care completul care a formulat sesizarea este investit.

În al doilea rând, sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate întrucât ne aflăm în fața unei veritabile probleme de drept, Curtea de Apel Timișoara solicitând "lămurirea unei chestiuni de drept".

Astfel, instanța care a făcut sesizarea nu solicită să fie interpretată o decizie a Curții Constituționale, ci solicită ca, pornind de la cele statuate prin Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015 a Curții Constituționale, să fie lămurită incidența acestei decizii asupra dispozițiilor art. 253¹ din Codul penal din 1969 privind referirea la "raporturi comerciale", în înțelesul pe care această sintagmă l-a avut anterior intrării în vigoare a Codului civil, la data 1.10.2011.

Problema ridicată de Curtea de Apel Timișoara prezintă importanță practică prin faptul că prin Decizia nr. 603/2015 Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. 301 din Codul penal actual în privința sintagmei "raporturi comerciale", dar, prin motivarea dată, a arătat că neconstituționalitatea rezultă nu din textul în sine, ci din faptul că noțiunea "raporturi comerciale" nu mai are în legislația actuală o definiție clară și precisă, în condițiile în care, anterior datei de intrare în vigoare a Codului civil (01.10.2011), legislația civilă (Codul comercial - abrogat

prin intrarea în vigoare a noului Cod civil) conținea o definiție clară a ceea ce trebuie înțeles prin raporturi comerciale.

2. Privitor la fondul chestiunii de drept

Potrivit dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal, în vigoare începând cu data de 1.02.2014, fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial, pentru sine, pentru soțul său, pentru o rudă ori pentru un afin până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de foloase de orice natură se pedepsește cu închisoarea de la 1 la 5 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, s-a constatat că sintagma raporturi comerciale", din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal, este neconstituțională.

În considerentele deciziei menționate, la paragraful 20, s-a arătat, printre altele, că "dacă până la intrarea în vigoare a Codului civil, la 1 octombrie 2011, noțiunea de «raport comercial» avea un înțeles normativ determinat și determinabil prin prisma dispozițiilor Codului comercial, în prezent această noțiune nu își mai poate găsi aplicabilitatea, având în vedere transformările profunde și structurale operate la nivelul Codului civil. Întrucât Codul penal actual a intrat în vigoare la un moment ulterior Codului civil, acesta, atunci când se raportează la noțiuni specifice dreptului civil, trebuie să o facă prin utilizarea unor termeni și noțiuni proprii dreptului pozitiv, și nu prin recurgerea, fără o motivare justă, la termeni și noțiuni autonome, atunci când situația normativă nu o impune. Pentru acest motiv, Curtea constată că sintagma «raporturi comerciale» din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal este lipsită de claritate și previzibilitate, nepermițând determinarea exactă a conținutului constitutiv al infracțiunii de conflict de interese".

Sub aspectul efectelor deciziei Curții Constituționale, în conformitate cu prevederile art. 147 alin. (1) din Constituția României, republicată, dispozițiile din legile în vigoare constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției.

În privința efectelor unei decizii a Curții Constituționale prin care s-a constatat neconstituționalitatea unei norme de incriminare, în considerentele Deciziei nr. 18 din 27 septembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 930 din 18 noiembrie 2016, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție a reținut că "dezincriminarea faptei prevăzute în art. 6 din Legea nr. 241/2005 ca efect al Deciziei Curții Constituționale nr. 363 din 7 mai 2015 exclude existența concordanței dintre fapta concretă și modelul descris de legiuitor în norma de incriminare cuprinsă în art. 280¹ din Legea nr. 31/1990. Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală reamintește prevederile art. 147 alin. (1) și (4) din Constituție referitoare la efectele deciziilor Curții Constituționale, potrivit cărora efectele unei decizii de admitere a excepției de neconstituționalitate sunt echivalente abrogării textului de incriminare, inclusiv dezincriminării acestuia. Pe cale de consecință, având în vedere dispozițiile art. 4 din Codul penal, în situația în care fapta anterioară nu este incriminată, nu poate subzista scopul sustragerii de la urmărirea penală, întrucât nu se poate efectua urmărirea penală a unei fapte neincriminate. Asemănător, nici atunci când fapta anterioară a fost dezincriminată, trăsătura tipicității nu este întrunită indiferent dacă dezincriminarea a operat ca efect al abrogării normei sau ca efect al admiterii unei excepții de neconstituționalitate și al constatării neconstituționalității normei."

Constatarea neconstituționalității unei norme de incriminare, având ca efect dezincriminarea, poate privi norma în integralitatea sa ori numai anumite variante de incriminare (prin constatarea neconstituționalității unor teze ale normei de incriminare sau a unor sintagme din norma de

incriminare care determină existența unor variante de incriminare). În această ipoteză, constatarea neconstituționalității are ca efect dezincriminarea acelei variante vizate de decizia instanței de contencios constituțional, iar nu a tuturor variantelor prevăzute în norma de incriminare.

Rezultă, așadar, că neconstituționalitatea sintagmei "raporturi comerciale" din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal, constatată prin Decizia Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, are ca efect restrângerea conduitelor incriminate prin textul de lege menționat, cu consecința excluderii din sfera ilicitului penal a variantei normative constând în "fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru o persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale".

Cauza care a generat chestiunea de drept în discuție se referă la infracțiunea de conflict de interese comisă sub incidența Codului penal anterior, în condițiile în care "atât actul sau decizia funcționarului public, cât și raporturile comerciale cu beneficiarul au avut loc anterior datei de 1.10.2011 când a intrat în vigoare Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil".

La data de 1.10.2011, moment în raport cu care a fost circumscrisă lipsa previzibilității sintagmei "raport comercial", era în vigoare Codul penal din 1969, conflictul de interese fiind incriminat prin dispozițiile art. 253¹ alin. 1, text de lege în vigoare din august 2006.

Condițiile de incriminare ale infracțiunii de conflict de interese din art. 253¹ alin. 1 din Codul penal anterior au fost preluate integral în noua incriminare din art. 301 din Codul penal, așadar, fapta continuă să fie incriminată în noul Cod penal, având corespondent în noua reglementare.

Comparând cele două texte din legi succesive care incriminează conflictul de interese, se constată că sunt identice din perspectiva faptului că ambele conțin ca element al incriminării sintagma "raporturi comerciale".

În situația tranzitorie generată de succesiunea în timp a legii penale se pune problema dacă dezincriminarea parțială generată de declararea neconstituționalității sintagmei "raporturi comerciale" are efect doar asupra faptelor comise după data la care această sintagmă și-a pierdut înțelesul normativ, respectiv 1.10.2011, sau are efect și asupra faptelor comise anterior acestei date, când sintagma avea un înțeles normativ determinat.

În acest context, cu referire la legea penală de dezincriminare, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală reține că potrivit art. 4 teza I din Codul penal, legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă, iar în temeiul prevederilor art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările ulterioare, dispozițiile art. 4 din Codul penal privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovăție, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii.

Totodată, Înalta Curte reamintește că dezincriminarea operează retroactiv, indiferent de data săvârșirii faptei, atât în cazul în care privește toate variantele de incriminare, cât și în cazul în care privește o anumită variantă de incriminare. Prin urmare, în ipoteza în care o variantă este dezincriminată, ca efect al unei decizii de constatare a neconstituționalității, dezincriminarea operează retroactiv indiferent dacă fapta a fost săvârșită în varianta respectivă sub imperiul Codului penal anterior sau sub imperiul noului Cod penal.

În concluzie, în cazul conflictului de interese, în varianta privitoare la raporturile comerciale, dezincriminarea ca efect al Deciziei Curții Constituționale nr. 603/2015 operează retroactiv indiferent dacă fapta a fost săvârșită sub imperiul Codului penal anterior sau sub imperiul noului Cod penal ori dacă fapta a fost săvârșită anterior intrării în vigoare a noului Cod civil, când noțiunea

de raporturi comerciale avea un sens bine determinat.

Față de aceste considerente, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală va admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara - Secția penală în Dosarul nr. 9.694/55/2015, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "Interpretarea dispozițiilor art. 253¹ din Codul penal din 1969, în sensul de a lămuri dacă intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015 [prin care s-a constatat că sintagma «raporturi comerciale» din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională], fiind dezincriminată, fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a realizat, direct sau indirect, un folos material pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale în sensul art. 253¹ din Codul penal din 1969, în situația în care atât actul sau decizia funcționarului public, cât și raporturile comerciale cu beneficiarul au avut loc anterior datei de 1.10.2011 când a intrat în vigoare Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, când noțiunea de «aport comercial» avea un înțeles normativ determinat și determinabil prin prisma dispozițiilor Codului comercial, cum s-a stabilit în paragraful 20 din Decizia Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015."

Va stabili că fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru o persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, fiind dezincriminată, indiferent de data îndeplinirii actului ori a participării la luarea deciziei și indiferent de data raporturilor comerciale.

Pentru motivele arătate, în temeiul art. 475 și 477 din Codul de procedură penală:

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara - Secția penală în Dosarul nr. 9.694/55/2015, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "Interpretarea dispozițiilor art. 253¹ din Codul penal din 1969, în sensul de a lămuri dacă intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015 [prin care s-a constatat că sintagma «raporturi comerciale» din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională], fiind dezincriminată, fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a realizat, direct sau indirect, un folos material pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale în sensul art. 253¹ din Codul penal din 1969, în situația în care atât actul sau decizia funcționarului public, cât și raporturile comerciale cu beneficiarul au avut loc anterior datei de 1.10.2011 când a intrat în vigoare Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, când noțiunea de «raport comercial» avea un înțeles normativ determinat și determinabil prin prisma dispozițiilor Codului comercial, cum s-a stabilit în paragraful 20 din Decizia Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015" și stabilește:

Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru o persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, fiind dezincriminată, indiferent de data îndeplinirii actului ori a participării la luarea deciziei și indiferent de data raporturilor comerciale.

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 28 februarie 2017.

WWW.JURI.RO